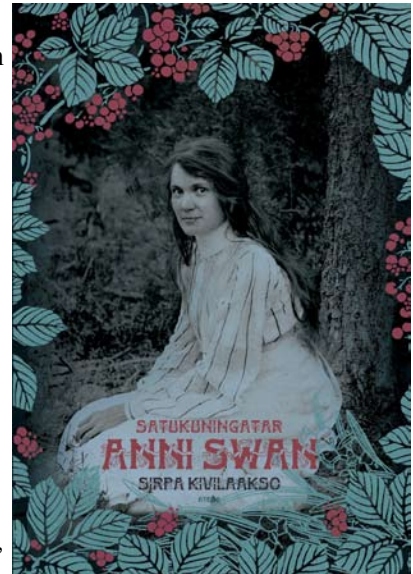

Satukuningattaren satusilmät näkivät tarkasti

FT Sirpa Kivilaakson kirjoittama elämäkerta Anni Swanista on laaja ja yksityiskohtainen naistaiteilijan kehitystarina. Kirjallisuudentutkijan silmin koettu teos Satukuningatar Anni Swan, Elämä ja teokset vie lukijan 1900-luvun alun modernin naisen elämään sekä valottaa ajan naisen asemaa ja uravalintoja.

Lapsuuden merkitys

Anni Swan on arvioinut perineensä kirjalliset taipumuksensa ja mielikuvituksensa äidiltään ja halun luovaan työhön isältään. Swanin nuortenkirjojen pohjana ovat kirjailijan lapsuudenaikaiset paikat ja tapahtumat. Erityisesti metsä merkitsi kirjailijalle inspiraation lähdettä ja matkaa itseen. Swanin kuvauksissa on tarkkoja aistikokemuksia ja luonnon havainnointia. Matka pimeään metsään on kehitysprosessi tai risteyskohta, jossa lapsuus jää taakse ja nuoruus alkaa.

Oman tiensä kulkija

Anni oli lapsuudenkodin vaikutuksesta Suomen-mielinen ja tietoinen isänmaallisuuden ja suomen kielen noususta. Hän oli aikaansa seuraava, moderni nuori nainen, joka kiinnostui uusista yhteiskunnallisista ilmiöistä. Tyttökoulun ja kotiopettajatarvuuden jälkeen Anni halusi ylioppilaaksi. Kotiväki ei pelkästään kannustanut häntä. Helmi-sisko kirjoitti: »Kyllä se Annin ylioppilaaksi tuleminen on minusta ihan hupsutusta.» Sisaret toimivatkin Annille ajan peilinä: he olivat sekä vastustajia että esikuvia ja suojelijoita. Vuonna 1895 Anni pääsi ylioppilaaksi ja jatkoi matkaansa Helsingin yliopistoon.

Satukuningattareksi

Anni Swanin satu asettuu oppositioon suhteessa perinteeseen ja sen tuottamaan naisellisen toiminnan tapaan. Esimerkiksi Swanin sadun omatoiminen Marjaana on »uusi tyttömalli», emansipaatioon pyrkivä, itsenäinen ja vapaudenhaluinen. Sadun prinsikkään ei edusta sankarillista, urheaa ja rohkeaa prinssiä. Anni aloitti satujen kertomisen tuttavapiirin lapsille. Lapset ihastuivat satuihin ja kruunasivat hänet Satukuningattareksi. Saduissaan Swan pyrki nostamaan esiin piilossa olevaa, feminiinistä luovuutta ja ilmaisuvoimaa sekä kehitti sadunkerronnan kieltä symbolistisen tyylin mukaiseksi. Symbolismi yhdisti Otto Mannista ja Anni Swania.

Runonkuningas

Anni Swan oli suosittu seurapiireissä, ja häntä piirittivät muun muassa Eino Leino ja Otto Manninen. Kaunotar välkkyi Otto Mannisen muusana ja ajatuksissa yli vuosikymmenen ajan. Swanin novelli »Kultasirkka» kertoo Annin omista pohdinnasta ennen avioliittoa Oton kanssa. Omassa elämässään Anni pystyi valitsemaan varsin modernin kumppanuusavioliiton: perheen ja kirjailijanuran. Anni torjui Oton kosinnan ilmeisesti useasti. Yksi syy tähän saattoi olla, että Annin mielestä maailmaan ei saanut synnyttää enää lapsia. Jos lapsia syntyi yhtä monta kuin Annin lapsuudenperheeseen, naisen oli mahdotonta jatkaa omaa uraansa. Swanille itsenäisyys ja oma ura olivat ensisijaisia haaveita.

Kotavuori

Kangasniemen Kotavuorelle nousi Anni Swanin ja Otto Mannisen perheen kesäpaikka, missä puoliset työskentelivät samassa salissa. Kirjailijapari teki luovaa työtään toisiaan ymmärtäen ja kannustaen. Annin ja Oton avioliitto oli onnellinen. Kirjailijoina he kulkivat omia teitään mutta jakoivat työnsä kysymykset ja hedelmät. Liittoon mahtuivat molempien ura, työ ja kolme poikaa.

Ristiriitojen aikaa

Kirjailijana Anni Swan näki esteitä ja rajoitteita mutta myös mahdollisuuksia. Hän oli taiteellisen lähipiirinsä ansiosta tietoinen symbolismia koskevista keskusteluista sekä yhteiskunnallisista kysymyksistä. Opettajan uralle antautuneelle Annille kielikysymys, raittius- ja työväenkysymys sekä naisasia olivat tärkeitä asioita. Koulumaailmassa hän kohtasi epäkohtia ja näki niiden vaikutuksen nuorten elämässä. Nuortenkirjoissaan hän nostaakin esiin useita ajan sosiaalisia ongelmia.

Kääntäjä, lehden toimittaja, nuortenkirjailija

Satukirjallisuuden lisäksi Anni Swan käänsi ulkomaista nuortenkirjallisuutta, hän teki pitkiä ulkomaanmatkoja ja keräsi kansantaruja ja legendoja. Hän luki laajalti ulkomaisia tyttö- ja poikakirjoja ja kokeili itsekkin uudentyypistä, pidempää kertomusta. Tottisalmen perillinen on ensimmäinen Swanin 11 nuortenkirjasta. Ne muodostavat klassikoksi nousseen tyttö- ja nuortenkirjasarjan. Kirjojen suosiota siivittää niiden sanoma: nuorten rohkeus ja toivo paremmasta tulevaisuudesta.

Kotavuoren metsän siimes oli Anni Swanin satujen ja tarinoiden lähde. Sieltä kummunneet Satukuningattaren sadut ja kertomukset jäivät elämään hänen poismenonsa jälkeen vuonna 1958.

Sirpa Kivilaakso: Satukuningatar Anni Swan, Elämä ja teokset · mv-kuvitus, värikuvaliite
kansi Aino Ahtiainen · 978-951-796-561-3 · Luokka 86.2 · Koko n. 260 sivua
Ilmestyy 12.10.2009 · Kustantajan hinta 33 euroa €

Lisätietoa, arvostelukappaleet ja Sirpa Kivilaakson haastattelupyynnöt
hanna-leena.soisalo@atenakustannus.fi · 010 4214 202

(lehdistötiedotteen kuvat Anni Swanin perikunta)